

Imponerende fjernundervisning har faldgruber

Stor undersøgelse af elevernes oplevelse af corona-undervisningen vidner om en imponerende hurtig omstilling fra gymnasielærernes side. Professor Ane Qvortrup, der står bag undersøgelsen, peger dog også på, at en del gymnasieelever mangler feedback, lærerhjælp, dialog med klassen og variation i undervisningen. Nogle elever risikerer at miste motivationen og troen på sig selv, advarer hun.

Af **Annette Hugaard**

I raket fart omlagde landets gymnasielærere deres undervisning fra klasselokalet til Teams, Zoom og andre digitale platforme, da statsministeren i midten af marts 2020 øjeblikkeligt lukkede alle uddannelsesinstitutioner på grund af risiko for corona-smitte. Siden har mange kun set deres elever på computerskærmen.

Nu kan en dugfrisk undersøgelse fra Syddansk Universitet fortælle, at gymnasieelever synes, at deres lærere klarer det godt. Det er professor og leder af Center for Gymnasieforskning, Ane Qvortrup, der står bag undersøgelsen, enig i.

"Jeg er imponeret over, at der er sket så stor en omstilling af undervisningen så hurtigt, og det overordnede billede er, at lærerne gør det rigtig godt ud fra de vilkår, de har. Men man kan ikke kalde det kvalitet sammenlignet med vanlig undervisning, og

det er nok også utopisk at forvente," siger hun.

Alligevel peger Ane Qvortrup på baggrund af undersøgelsen på forhold, som gymnasielærere med fordel kunne justere i deres undervisning for at fastholde elevernes motivation, engagement og tro på sig selv. For seksten procent af eleverne siger, at de for det meste ikke ved, hvad lærerne vil have ham eller hende til at gøre. Hver tredje får slet ikke eller kun i lav grad feedback på sit arbejde eller mulighed for at diskutere online med klassekammerater, og knap fire ud af ti oplever en ensformig undervisningsform uden skift, og de mangler hjælp fra deres lærer, når de har brug for det. Det kan på sigt risikere at skade disse unges motivation for skolegang, mener Ane Qvortrup.

"Vi kan se, at elever, som selv vurderer, at de ikke kan klare undervisningen, i høj grad også er dem, der savner klarhed over opgaverne, mere feedback, mulighed for at få hjælp og have diskussioner med deres klassekammerater online. Hvis man ikke tager hånd om det, risikerer vi, at de giver helt op og stiger af."

Foreløbig ros og forståelse

Den nye undersøgelse bygger på et spørgeskema, der blev sendt ud før påske af Center for Gymnasieforskning på Syddansk Universitet. I alt 3.340 repræsentative gymnasieelever på stx, hhx, htx og hf over hele landet har svaret på, hvordan de oplever deres nye hverdag med undervisning hjemmefra. Resultaterne afspejler derfor ikke, hvad lærerne ifølge dem selv gør for tiden, men hvordan eleverne har oplevet det. >

Virtuel-undervisning i en corona-tid: De vigtigste knapper, du kan skruer på

I en helt ny spørgeskemaundersøgelse fra Center for Gymnasieforskning, Syddansk Universitet svarer 3.340 gymnasieelever på, hvordan de oplever den nuværende hjemmeundervisning. Professor Ane Qvortrup peger på den baggrund på seks vigtige faktorer, som ser ud til at kunne højne undervisningens kvalitet og hjælpe eleverne til at bevare motivationen og troen på, at de kan klare det. Overvej om din undervisning tager højde for elevernes behov.

1

Har dine elever en plan for dagens arbejde?

"Når man ikke har den daglige dialog og fællesskab, er struktur og forudsigelighed altafgørende."

2

Du skal sikre dig, at eleverne forstår, hvad de skal lave?

"Selvom man har en plan for dagen, er det ikke sikkert, eleverne ved, hvad de skal lave i konkrete opgaver. Det er problematisk og efterlader dem på gyngende grund. Undersøgelsen viser, at der er en sammenhæng mellem oplevelsen af for det meste at vide, hvad man skal, og det at vurdere sig selv, læreren og undervisningen positivt."

3

Er du tilgængelig for hjælp, når eleverne går i stå?

"Analyserne viser, at der er en sammenhæng mellem at få hjælp ved behov, og at eleverne vurderer, at læreren klarer det godt. Den vurdering kan være afgørende for samarbejdet mellem eleverne og lærerne, som er ekstra vigtigt, når undervisningen foregår hjemmefra."

4

Varierer du din undervisningsform?

"Bredt set bliver der brugt en række forskellige undervisningsformer, men godt hver tredje elev angiver, at der ikke er variation. Vi kan se en sammenhæng mellem oplevet kvalitet og variation, og også mellem variation og det at opleve undervisningen som sjov."

5

Giver du feedback på elevernes arbejde?

"1. og 2.g'erne skal fortsat fjernundervises, og vi skal sørge for, at de bliver ved med at logge på. Undersøgelsen viser, at feedback styrker deres oplevelse af at kunne mestre situationen, hvilket kan være afgørende for, at de ikke giver op. Samtidig ser vi en sammenhæng med oplevelsen af at synes, undervisningen er sjov."

6

Lader du eleverne diskutere med hinanden online?

"Det kan give en oplevelse af, at man ikke er overladt helt til sig selv, når eleverne får mulighed for at være i dialog med hinanden. Det sociale- og læringsmæssige fællesskab er noget af det allermost betydningsfulde for gymnasieelever generelt. Og vores undersøgelse viser da også, at der er en sammenhæng mellem elevernes oplevelse af at have mulighed for at være i dialog med hinanden og deres oplevelse af, at de klarer sig godt i undervisningen og synes, det er sjovt."

Langt de fleste elever giver udtryk for, at de ikke bare savner kammeraterne og hverdagen på skolen, men faktisk også selve den kendte undervisning,

"Vi ved, at de tre år i gymnasiet er vigtige for unge, og at det har stor betydning, at de er en del af både sociale fællesskaber og læringsfællesskaber. Det får vi nu bekræftet, for i kriser bliver man tit mindet om, hvad man sætter pris på. Over halvdelen af eleverne i undersøgelsen synes, at den nuværende undervisning er kedelig, og det er jo ikke så underligt, for hvor sjovt er det at sidde alene og gå i skole på distancen?" siger Ane Qvortrup og understreger, at to ud af tre elever alligevel svarer, at lærerne klarer situationen godt.

"De bebrejder ikke lærerne, så de har forståelse for, at det her er noget, man skal løfte i fællesskab. Det gør lige nu noget godt for samarbejdet mellem lærere og elever, men det er ikke sikkert, at det bliver ved. Min bekymring er, om man kan fastholde elevernes motivation, hvis undervisningen skal fortsætte hjemmefra i lang tid."

Nogle er på gyngende grund

Undersøgelsen er så ny, at professoren og hendes kolleger stadig er i gang med at bearbejde data i alenlange Excel-ark, men de første spæde analyser viser, at en række faktorer er helt centrale for eleverne. De har først og fremmest brug for at vide, hvad de skal.

"Struktur og forudsigelighed er afgørende, når man kastes ud i en nødsituation, hvor man ikke har den daglige dialog og kan tale med hinanden om, hvad man foretager sig. Det er lykkedes for hovedparten af lærerne at etablere en daglig plan, men seksten procent af eleverne mangler det, og lige så mange oplever, at de for det meste ikke ved, hvad lærerne vil have dem til. Så er man altså på gyngende grund," siger Ane Qvortrup.

Netop oplevelsen af at vide, hvad læreren forventer, er det fællestræk, der går igen hos gymnasieelever, som vurderer, at deres lærer klarer undervisningen godt, kalder undervisningen sjov, og selv oplever, at de formår at klare sig for tiden.

"Der er en klar sammenhæng, hvor struktur træder frem som noget af det allervigtigste for eleverne."

Der er også en sammenhæng mellem at få feedback og hjælp fra lærerne, og at eleverne vurderer både lærerne, undervisningen og deres egne evner positivt. Netop derfor peger Ane Qvortrup på, at det er vigtigt at være opmærksom på, at hver tredje elev i undersøgelsen svarer, at de ikke eller kun i lav grad får feedback på deres arbejde og har svært ved at få hjælp, når de ikke forstår en opgave.

"I klasselokalet bruger man øjenkontakt, et nik eller smil fra læreren som indikator på, at man er på rette vej, og man kan umiddelbart bede om at få forklaret, hvad man skal. For øjeblikket foregår meget kontakt skriftligt, og det øger behovet for, at lærerne er virkelig tydelige, når de sætter en opgave i gang og vurderer den bagefter. Eleverne har brug for noget at pejle efter. Det er selvfølgelig en udfordring for lærerne, som selv er pressede, men det er et meget væsentligt sted at sætte ind at øge sin feedback og sikre, at hver enkelt elev forstår, hvad det er, han eller hun skal."

Skrup for variationen

Ane Qvortrup er overrasket over, at det ifølge undersøgelsen er lykkedes gymnasielærere at sætte mange forskellige undervisningsformer i gang i den aktuelle undervisning af elever derhjemme.

Langt størstedelen af eleverne svarer, at de løser opgaver selvstændigt og i online-grupper, næsten syv ud af ti får præsenteret fagligt stof af læreren på computerskærmen, halvdelen får feedback på deres arbejde og mulighed for online-dialog med klassekammeraterne. Men ifølge eleverne er det kun seks ud af ti, der oplever, at lærerne veksler imellem forskellige typer undervisning.

"Man kan ikke tale om, at bestemte undervisningsformer er bedst i elevernes øjne, men der er en sammenhæng mellem oplevelsen af kvalitet og variation i undervisningen. Vi kan i vores analyser se en sammenhæng mellem at opleve variation i undervisningsformen og at opleve undervisningen som sjov, at læreren gør det godt og vurdere sin egen indsats positivt. Så der kan være stor gevinst i at forsøge sig med variation i undervisningen," siger Ane Qvortrup.

"Det er lykkedes for hovedparten af lærerne at etablere en daglig plan, men seksten procent af eleverne mangler det, og lige så mange oplever, at de for det meste ikke ved, hvad lærerne vil have dem til. Så er man altså på gyngende grund."

Ane Qvortrup

Hun opfordrer især gymnasielærere til at øge deres feedback og iscenesætte diskussioner.

"Jeg er helt klar over, at begge dele er vanskeligt, fordi det er tidskrævende og kan være svært at håndtere læringsmæssigt med 30 elever på en gang. Man kan ikke bare overføre den tidligere planlagte undervisning til et digitalt forum, men man kan måske dele klassen op i mindre grupper, som kan være i dialog sammen, og man kan måske koble sig på elevernes skriftlige arbejde i fem minutter for at følge, hvad der sker i processen og give feedback. Det kan give en unik mulighed for en anden form for tæthed med hver enkelt elev, end man plejer at have, netop fordi det foregår online, og man ikke skal forholde sig til andre i klasselokalet," siger Ane Qvortrup.

Motivation og selvtillid er i fare

Når gymnasieelever i undersøgelsen bliver bedt om at vurdere, hvor godt de selv oplever at klare sig i undervisningen for øjeblikket, afspejler det begreberne self efficacy og mestringskompetence, som især er vigtige på sigt.

"Vi ved fra uddannelsesforskning, at netop de to forhold er ret afgørende for elevers motivation for undervisning. Når man generelt tror på sine egne evner i et fag, får man lyst til at holde fast og blive ved, uagtet om det lykkes at løse en opgave. Hvis man omvendt ikke synes, man er særlig god, risikerer man at give op."

Det samme gælder i helt konkrete situationer, forklarer Ane Qvortrup.

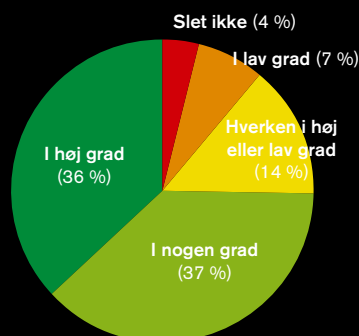
"Hvis man ikke synes, man er ret god til at blive undervist digitalt, er der en risiko

for, at man kobler af. Netop derfor er det afgørende, at læreren er der til at give den ønskede hjælp. Feedback, der enten justerer elevens arbejde løbende eller bekræfter, at arbejdet fungerer, er noget af det, der kan være afgørende for, om man vælger at logge af og klare sig på egen hånd. Det vil være ret problematisk, for så mister vi helt kontakten med de elever, hvis undervisningen fra hjemmet fortsætter længe endnu," siger Ane Qvortrup.

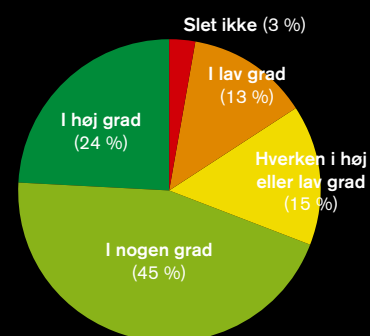
To ud af tre gymnasieelever er enige i, at de har en god mestringskompetence og klarer sig godt i denne form for undervisning, som det hedder i spørgeskemaet. 57 procent vurderer, at de klarer sig bedre end klassekammeraterne, hvilket er et udtryk for self efficacy. I begge grupper er eleverne kendetegnet ved, at de også svarer, at de for det meste ved, hvad læreren vil have dem til at lave, og gruppen med høj mestringskompetence svarer desuden, at de får feedback og kan diskutere online med klassen.

"Det viser, at det er meget vigtigt, at langt flere gymnasielærere øger deres feedback til eleverne, sikrer sig at alle forstår, hvad de skal lave og varierer undervisningen med mere dialog imellem eleverne, end det for nogle elever ser ud til at være tilfældet nu. Det kan fastholde elevernes motivation og tro på sig selv, som er den allervigtigste opgave for tiden. Lærerne er pressede og eleverne savner den sædvanlige undervisning, og hvis vi ikke passer på, kan den positive oplevelse hos eleverne kun holde i en periode, hvilket kan blive ødelæggende for relationen mellem lærer og elever på sigt." ●

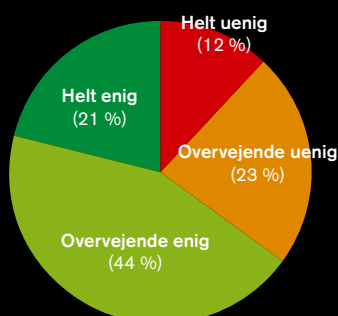
Sådan svarede 3.340 gymnasieelever, da Center for Gymnasieforskning, Syddansk Universitet, spurgte dem om deres oplevelser med hjemmeundervisningen under coronakrisen.

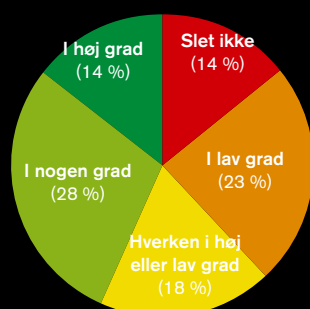
Mine lærere laver en plan for den enkelte dag

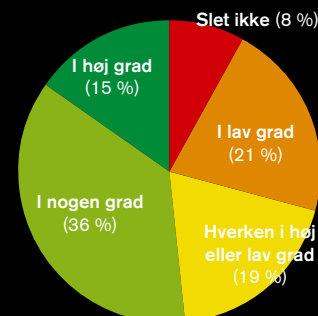
Jeg ved for det meste, hvad læreren vil have mig til at lave

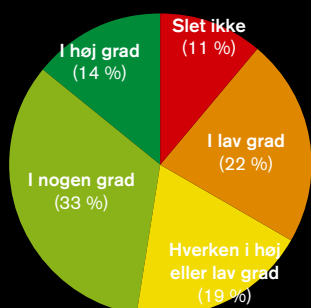
Hvis der er dele af opgaverne, jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en lærer

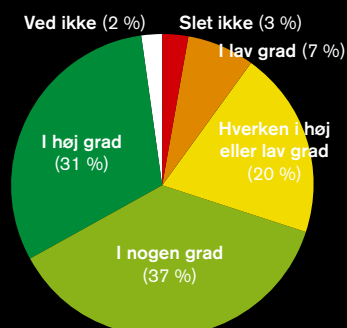
Vi skifter mellem forskellige slags undervisning

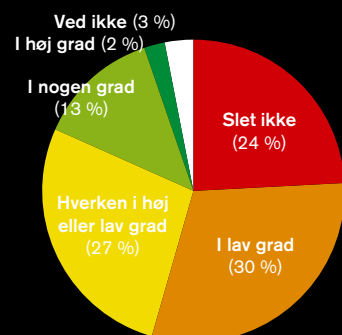
Jeg får feedback på mine svar på spørgsmål og opgaver online

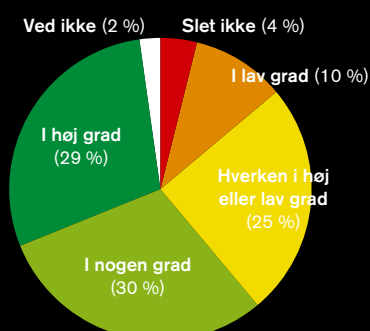
Der er fælles diskussion og dialog i klassen online

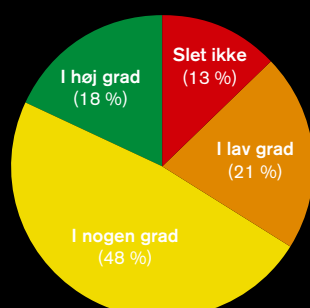
Lærerne klarer situationen godt

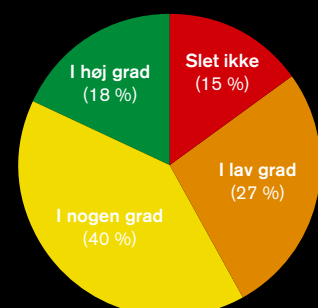
Undervisningen er sjov

Undervisningen er kedelig

Jeg klarer mig godt i denne form for undervisning (mestringskompetence)

Sammenlignet med mine klassekammerater, tror jeg, at jeg klarer mig bedre (self efficacy)